

8. Zalesňovanie

V oblasti národného parku nenájdeme pôvodné ihličnaté lesy, pretože ich rozšírenie je charakteristické pre vysokohorské polohy. Ihličnaté dreviny niesú prispôbené tunajším podmienkam, preto sú veľmi zraniteľné a náchylné na rôzne choroby. Na severnom svahu, ktorý môžeme odtiaľ pozorovať je umelo vysadená smrečina, bude trvať niekoľko desaťročí kým tu nájdeme les s pôvodnými druhmi stromov. Zalesňovanie sťažuje premnoženie vysokej zveri, veď na konci zimy sú jedným z obľúbených lahôdok jelenej a srnčej zveri jemné púčiky mladých stromov a tak je nevyhnutné oplatenie oblasti.

9. Hradná záhrada

Svahovité úbočie na severnej strane hory Szárd a lúka oproti sú územím niekdajšej (dolnej a hornej) hradnej záhrady. Podľa tradície bola táto čistina miestom bývalých rytierskych turnajov. Pri strmom skalnatom svahu nachádzajúcim sa v blízkosti sa dajú i dnes jasne rozpoznať pozostatky lanovkového výťahu, tzv. kladky, ktorá kedysi zohrávala kedysi dôležitú úlohu v zásobovaní obyvateľov hradu.

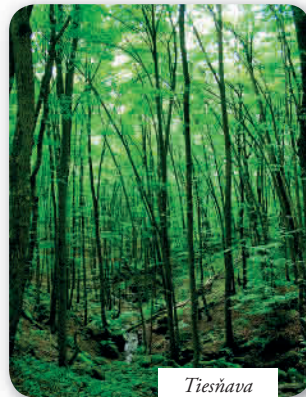
10. Lakatosov prameň

Jeho pôvodný názov (uvedený na topografických mapách) bol prameň Borz (Jazvec). Kamenná tabuľa na obrube prameňa pripomína pamiatku Lászlóa Lakatosa, ktorý zomrel v roku 1969 dôsledkom nehody počas výskumných prác v jaskyni Meteor. Od prameňa severovýchodne, v občasnom koryte sa dostaneme k výveru občasného prameňa, ktorý je činný len pri povodniach a nad ním vo svahu nájdeme jaskyňu Jazvečia diera. Keď si pozornejšie

prezrieme vchod Jazvečej diery, všimneme si naklonené písmeno D, ktoré sa vytvorilo činnosťou potoka a je typické aj pre iné prirodzené vchody jaskýň.

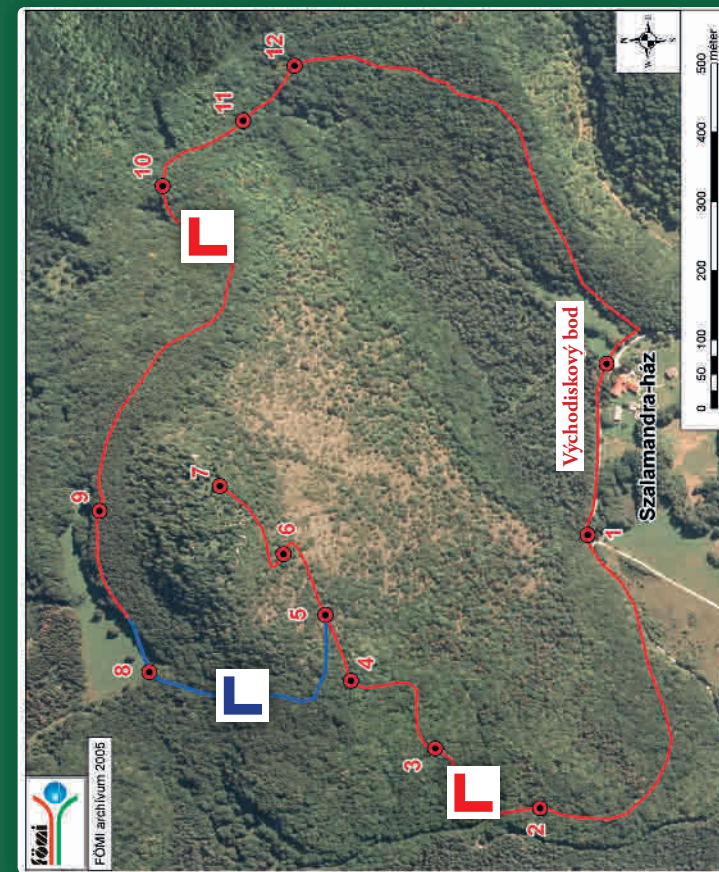
11. Tiesňava

Toto spoločenstvo sa vytvára v chladných, vlhkých, humusovitých oblastiach bohatých na dusík. Na území národného parku leďva nájdeme typické roklínové lesy, na viacerých miestach sa pretvárajú na hrabové lesy, alebo sa rysuje prechod k hrabovej dubine. Dominantnými druhmi ich korunnej etáže sú: javor horský, javor mliečny, jaseň štíhly, buk lesný a brest horský. Na dne dolín v nakopenej hrabanke a organických úlomkoch sa usadili rastliny obľubujúce dusík, je tu veľa papradí (napr. slezinník červený). Najväčší výskyt majú v katastroch obcí Bó-dvaszilas a Jósavafő.

12. Prameň Csurgó

Tento vrstevnatý prameň je krasovo-hydrologickou zaujímavosťou. V závislosti od ročného obdobia, respektíve množstva zrážok sa vynára na povrch 5-6 rôznymi pramennými otvormi. Bývali obyvatelia Szárdváru používali vodu tohto prameňa na pranie, nakoľko táto voda bola mäkkšia ako voda v ostatných prameňoch. Táto voda je mäkkšia aj vďaka tomu, že zberná oblasť prameňa Csurgó je na Guttenštainských vápencoch a z tých sa uvoľňuje menej vápenca, ako z prameňov Terves a Lakatos, ktorých zberná oblasť leží na Hallstattských vápencoch.

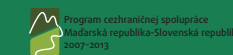
Zodpovedný vydavateľ: Salamon Gábor, riaditeľ
Zostavili pracovníci Oddelenia ekoturistiky a environmentálnej výchovy
Foto: archív ANP, Koleszár Krisztián, Juraj Popovics, Civertan

TOURINFORM Aggtelek
Informačné centrum ochrany prírody a turistiky
3759 Aggtelek, Baradla oldal 3., Maďarsko, Tel.: +36 48/503-000. Fax: + 36 48/503-002
aggtelek@tourinform.hu

www.anp.hu
www.husk-cbc.eu
www.hungary-slovakia-cbc.eu

 Slovensky
Náučný
chodník Szárdvár

Budujeme partnerstvá

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Publikácia nerezprezentuje stanovisko Európskej únie.

Označenie: červená a modrá, značka zrúcaniny

Dĺžka trasy: 4,5 km

Prejdenie trasy: cca. 3 hodiny

Prevýšenie: cca. 260 m

Trasa vytvorená okolo kopca Szárd nám ponúka ukážky rôznych biotopov rastlín Aggtelekského krasu a popri tom môžeme spoznať aj jednu z najvýznamnejších kultúrnych pamiatok oblasti Szádvár. Prosíme Vás, aby ste v záujme pokoja živej prírody a vlastnej bezpečnosti neodbáčali z vyznačenej trasy. Absolvovanie túry po náučnom chodníku je na vlastnú zodpovednosť! Prajeme Vám bezpečnú túru a príjemné chvíle strávené u nás.

1. Prameň Tetves

Pôvod jeho názvu je nejasný, podľa niektorých domienok jeho vode v minulosti pripisovali liečivé účinky. Podľa miestnej legendy ťadiaľto prechádzala obchodná cesta do Košíc. Starý cestovateľia používali prameň nielen na uhasenie smádu ale aj na umývanie, niektorý tu nechali svoje vší a iný si ich odtiaľ odniesli...

2. Szádvárska vozová cesta

Na oboch stranách cestičky je jasne vidieť silno vydreté „žľaby“ na povrchu skál. Na tomto mieste vidíme pomerne zachovalú časť niekdajšej szádvárskej vozovej cesty, kde jasne poznať niekoľko storočnú prácu vozových kolies. Aj tento nepriamy znak dokazuje význam niekdajšieho szádvárskeho panstva.

Vozová cesta

3. Hrabová dubina

Je jedným z najrozšírenejších lesných spoločenstiev národného parku Aggtelek, nachádza sa v nadmorskej výške 400-600 m. Popri dube zimnom tvorí druhú korunnú etáž hrab obyčajný. Kvôli silno uzavretej korunnej etáži sa dostáva do vnútra lesa len málo svetla, preto tu ledva nájdeme kroviny. Začiatkom jari pred olistením stromov, keď je v lese ešte dostatok svetla, tak cibulovité a hľuzovité rastlinstvo (snežienka, veternica iskerníkovitá, chochlačky) nádhorne spestrí les.

Veternica iskerníkovitá

Je jedným z najrozšírenejších lesných spoločenstiev národného parku Aggtelek, nachádza sa v nadmorskej výške 400-600 m. Popri dube zimnom tvorí druhú korunnú etáž hrab obyčajný. Kvôli silno uzavretej korunnej etáži sa dostáva do vnútra lesa len málo svetla, preto tu ledva nájdeme kroviny. Začiatkom jari pred olistením stromov, keď je v lese ešte dostatok svetla, tak cibulovité a hľuzovité rastlinstvo (snežienka, veternica iskerníkovitá, chochlačky) nádhorne spestrí les.

4. Submontánny bukový les

Bukové pásmo sa v Maďarsku nachádza v nadmorskej výške medzi 600- 800 m. V Aggteleksom krase nájdeme tento biotop len zriedkavo, na chladnejších severných stranách, v nadmorskej výške pod 600 m, preto sa nazývajú extra-zónálne (nachádzajúce sa mimo typického výskytu) bučiny. Sú to väčšinou zmiešané lesy s uzavretými korunami, bez krovinej etáže. Sú to hodnotné

Bučina

Lykovec jedovatý

biotopy karpatského rázu, ktoré sú domovom viacerých horských druhov, napr. zubačky žliazkatej, jarmanky väčšej, lykovca jedovateho.

5. Teplomilná dubina

Lesné spoločenstvo, ktoré sa vytvára na južných, menej strmých svahoch. Pod stredne uzavretou korunou etážou nájdeme väčšinou hustú krovinovú etáž. Jeho nápadným kvetom je pakost krvavý. Najviac je rozšírené pri obciach Aggtelek, Jósvalfő, Szin a Szögliget. V skalnatých oblastiach s plytkejšou pôdou vystriedajú toto spoločenstvo mozaikovitité plochy lesov duba plstnatého.

Pakost krvavý

6. Krasové krovinovú lesy

Spoločenstvá krovinových lesov – pripomínajúce mediteránnu oblasť, ktoré sa objavujú na južných skalnatých svahoch, južne orientovaných okrajoch a strmých zrázoch vyšších planín, na pôde s plytkou úrodnou vrstvou tvoria charakteristické prvky Aggtelekskej krasovej oblasti. Medzi riedkymi, nízkymi stromami (dominantným druhom je dub plstnatý) nájdeme mnoho krovín, teplomilné, sucho dobre znášajúce rastliny s bylinnými stonkami a skalnatú step. Z hľadiska ochrany prírody sú veľmi dôležité, nakoľko zabezpečujú biotopy pre mnoho druhov chránených rastlín a živočíchov. Charakteristickými druhmi sú rôzne skalnice a rozchodníky. Keď sme dosť pozorný, tak na kameňoch môžeme vidieť vyhrievajúce sa jašterice.

Jašterica krátkohlavá

7. Szádvár

V druhej polovici 13. storočia sa aj v severovýchodnom Maďarsku, podobne ako v iných regiónoch krajiny, stavali hrady jeden po druhom. Po tatárskom vpáde na príkaz Bela IV. začali stavbu po roku 1250, na ochranu turnianskej oblasti a szádvárskeho panstva. Potom sa stal ištápaným hradom turnianskej župy a najvýznamnejšou pevnosťou Hornej zeme. Jeho najvýznamnejšie dobytie sa odohralo v roku 1656, keď Zsófia Patócsy hrdinsky chránila hrad. V roku 1685 hrad, ktorý bol jedným z hradov s najväčšou rozlohou v Maďarsku, na rozkaz Leopolda Habsburského vyhodili do povetria a zbúrali, aby tak zabránili proti habsburskej vzbure. V dnešnej dobe vidieť z hradu len určité časti, ale vďaka skupine priateľov hradu Szádvár, ktorý ho čistia od krovín, sa z neho, z roka na rok objavuje stále viac.

Szádvár

Pohľad zo Szádváru